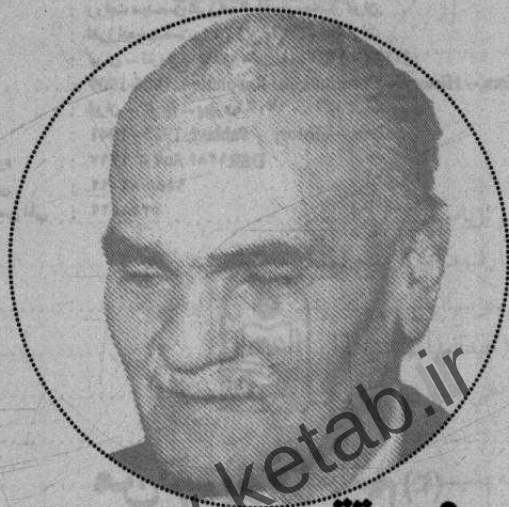

من تقی زاده هستم

روایت سیدحسن تقی زاده از تاریخ معاصر ایران

مؤسسه فرهنگی هنری قدر ولایت

فهرست مطالب

مقدمه.....	۹
------------	---

فصل اول

۱۵ سال در آغوش پُر مهر ارباب!.....	۱۳
تشکیل جمعیت نشر معارف برای ترویج تمدن غرب!.....	۱۵
هم خانگی با رسول زاده سوسیالیست و مشق دموکراسی با او!.....	۱۶
ملاقات با عباس افندی (عبدالله) به توصیه براون!.....	۱۸
از روس ها فوراً عذرخواهی کنید و التماساتم آنها را بپذیرید!.....	۲۳
ما کجا، مدرّس کجا!.....	۲۵
از بعضی ترتیبات گذشته پشیمان شده ام!.....	۲۷
میتینگ در لندن علیه روس ها برای حفظ منافع انگلیسی ها!.....	۲۸
التماس از لینچ، سرمایه دار انگلیسی، برای متکفل شدن هزینه هایم در لندن!.....	۲۹
همراهی و اقامت با رفیق فراماسونر و تروریست و نوکر انگلیس!.....	۳۱
انجمن ایران در لندن حافظ منافع یهودیان صهیونیست!.....	۳۴
سه ماه میهمان بهائی سه آتشه در آمریکا!.....	۳۶
دعوت آلمان ها برای همکاری و تأمین همه هزینه ها!.....	۳۹
دانشمندان خود را تحقیر و غربی ها را تجلیل می کردم!.....	۴۳
همکاری با آلمان ها یا جاسوسی برای انگلیس؟!.....	۴۶
کنگره سوسیالیست ها یا انجمن نژادی لندن با تعزیه گردانی یهودی ها!.....	۵۱
اخلاقم فرق کرده ولی ذاتیاتم نه!.....	۵۳
قرارداد ۱۹۱۹ و رشوه کلان انگلیس!.....	۵۴

فصل دوم

پنجه آهنین رضاشاه، فرصت طلایی ما غرب گراها!.....	۵۷
عضویت در حلقه مشاورین سردار سپه و استحکام قدرت او!.....	۵۹
پشتیبانی از ما، پیشروی از سردار سپه!.....	۶۱

- ۶۳ مجلس مشاوره به آخر رسید، چون رضاخان به آرزویش رسید!
- ۶۵ رضاخان قهر و ناز کرد، ما نازش را خریدیم!
- ۶۹ مدرّس را دزدیدند تا سردار سپه رأی بیاورد!
- ۷۱ حزب دموکرات و سوسیالیست‌ها، در تور سردار سپه!
- ۷۳ از هول حلیم، توی دیگ افتاد!
- ۷۵ حيله‌های رضاخان، حمایت‌های ما!
- ۷۶ حيله با مستوفی‌الممالک!
- ۷۶ در زیرزمین خانه سردار سپه چه خبر بود؟
- ۸۰ مدرّس به دنبال پیشگیری از تغییرات انگلیسی‌پسند بود.
- ۸۳ با آن همه ادعای آزادی‌خواهی، شدیم ارادتمند و نوکر رضاخان!
- ۸۶ آبروی نمانده و انتخابات مجلس مؤسسان!
- ۸۹ من هم تقلّب کرده بودم!
- ۸۹ نطق سراپا تملق فروغی، خاموشی شمع بی فروغ ما!
- ۹۴ جایی که رضاشاه هم اعتراض می‌کنند!
- ۹۴ ایدئولوژی حکومت دیکتاتوری!
- ۹۵ دفاع تمام قد ما از جاسوس کارگشته انگلیس و کاجیف رضاخان!
- ۱۰۰ گل آلود کردن آب برای گرفتن ماهی بزرگ!
- ۱۰۲ بلشویک‌های تقلبی و سیاست انگلیس!
- ۱۰۵ این مجلس دیگر در شأن شما نیست!
- ۱۰۷ تو سرباز خوبی هستی، ولی به درد سلطنت نمی‌خوری!
- ۱۰۸ ما همراه سیل شدیم، مدرّس مقابل سیل ایستاد!
- ۱۰۹ اگر مردی، مردم را آزاد بگذار!
- ۱۱۳ با دادن امتیازات، پای آمریکا را به ایران باز کنید!
- ۱۱۵ مجلس رقص و شراب برای تقدیر از من!
- ۱۱۷ تلاش ما برای جلب قلب شاه پهلوی!
- ۱۲۰ تا قوزک پا هم آمد باید تحمل کنید!
- ۱۲۱ محاکمه معنی نداشت، شاه می‌خواست بر علیه او حکم بدهند!
- ۱۲۲ حکمیت به روش روشنفکری!
- ۱۲۳ استبداد رضاخان را در راستای اهداف خود می‌دیدیم!
- ۱۲۵ رضاشاه، پنجه آهنینی که دنبالش بودیم!
- ۱۲۸ جنایات رضاشاه؛ زیاده‌روی‌های احتمالی فردی یا حکومت خودکامه؟!!
- ۱۳۱ تهدید رضاخان، خودکشی داور، سکوت ما!

۱۳۳	خدمت داور به روحانیت زدایی رضاشاه و دستمزد او!
۱۳۷	تقصیر آلت فعل نبود، تقصیر فاعل بود!!
۱۴۳	تسلیم شدن رضاشاه و امضاء من با قلم طلا!
۱۴۶	طوق بندگی به گردن نهادم و ۱۶۰ میلیون لیره ضرر به مملکت زدم!
۱۴۷	نقی زاده اگر حالا آلت بی اراده نیست، اسامی دلآلان را فاش کند!
۱۵۲	کشتن تیمورتاش و باز سکوت و همراهی ما!
۱۵۶	آدم ظالم و زنباز و رفیق دزد را می گفتم بی گناه!
۱۵۷	به هزار و یک دلیل خدا هست، اولش اینکه تو در زندانی!
۱۵۸	سه تنگدار ضد خدای رضاشاه و عاقبت آنها!
۱۵۹	سردار راهی نداری، باید اموالت را بدهی!
۱۶۳	یک راهزن بزرگ به جای راهزنان متعدد!
۱۶۵	شما همچنان مورد لطف مخصوص اعلیحضرت هستید!
۱۶۶	مرحمت و لطف رضاشاه، یعنی زندگی من!
۱۷۰	چشمانم خیره شد، بمب تسلیم بلاشرط بماند!
۱۷۳	نظرم در مورد اخذ بلاشرط تمدن غربی، فراطی بود!
۱۷۴	می خواستیم جهش کنیم، زمین خوردیم!
۱۷۶	تمرکز قدرت، بهانه قتل و غارت!
۱۸۰	شرع حکومت با «حکم می کنم»، بقا با بی قانونی!
۱۸۲	تشبه به اروپایی ها به قیمت از دست دادن ملیت و غیرت!
۱۸۵	اعلام کشف حجاب اجباری، رونق کاباره ها!
۱۸۸	ممنوعیت استفاده از چادر، برجسته ترین اصلاح رضاشاه!
۱۹۳	تضعیف و منع کامل مداخله روحانیت در امور، برنامه مشترک ما و رضاشاه!

فصل سوم

۱۹۹	حمایت مطلق از محمد رضا و برنامه های غرب گرایانه او
۲۰۱	تضمین سلطنت محمد رضا، خدمت فروغی به انگلیس!
۲۰۳	اول پسر، بعد وطن!
۲۰۵	کاش مجلس را قدری آزاد می گذاشتید!
۲۰۶	برای اولین بار در تاریخ سلطنت رضاشاه!
۲۰۶	تو خالی بودن ارتش و صدای قدم های امیران آن در فرار!
۲۰۸	شما متزلزل نباشید، تا حالا از شما حرفی نزنده اند!
۲۱۲	حالا موقع شکار شاه است!

۲۱۳	سفارت لندن و تأمین مخارج زندگی!
۲۱۳	تخلیه آذربایجان در مقابل کابینه ائتلافی با حزب توده!
۲۱۵	دادن اخبار و اطلاعات ایران به انگلیسی‌ها!
۲۱۸	چُر تکه انداختم که به ایران برگردم یا نه؟!
۲۱۹	انگلیسی‌ها بدنام شده‌اند!
۲۲۳	ما از آرژان‌ها به مار پناه برده بودیم!!
۲۲۴	دادن اختیار انحلال مجلسین به شاه، و سکوت و همراهی ما!
۲۲۷	آقای تقی‌زاده، چطور این انتخابات را قبول می‌کنید؟!
۲۳۰	اول انقلابی مشروطه و این طور اطاعت کورکورانه؟!
۲۳۲	در آمریکا به شاه چه دیکته‌ای کردند؟!
۲۳۶	اظهار تأسف از قتل رزم‌آرا و محکوم دانستن ترور از سوی تروریست‌پروری چون من!
۲۳۸	۲۸ مرداد ۱۳۳۲ کودتا بود یا کوه نظری و افراط مصدق؟!
۲۴۲	تا می‌توانید کتاب‌های نومسندگان فرنگی را ترجمه و منتشر کنید!
۲۴۴	مؤسسه فرانکلین و بنیاد ترجمه و نشر ایران و نقش من در آنها!
۲۴۸	فقط کمونیست‌ها از دوستی دولت آمریکا ناراضی‌اند!
۲۵۳	طرح لایحه «سازمان اطلاعات و امنیت کشور» در سنا و سکوت من!
۲۵۷	انکار من و این همه اسناد عضویت در لژهای فراماسونری!
۲۶۲	از زمان کوروش تا حالا، بهتر از اصلاحات ارضی، اقدامی نشده است!
۲۶۷	اجرای سیاست آمریکا، فریبی به نام اصلاحات ارضی!
۲۶۸	اختیار تعویض نخست‌وزیر، در مقابل اجرای طرح انقلاب سفید!
۲۷۰	مشروطه به استبداد برنمی‌گردد!
۲۷۲	رفرم آمریکایی انقلاب سفید، روزگار سیاه ملت!
۲۷۶	تا کمر خم شدن ما کجا، شجاعت و ایستادگی خمینی کجا!
۲۷۸	شاه‌دوستی یعنی غارتگری، آیا شاه یهودی است؟!
۲۸۳	سر آخر، زیر بار ننگ کابینولاسیون هم رفتیم!
۲۸۴	چگونه مجلس سنا و شورا را وادار به تصویب لایحه کردند؟!
۲۸۸	به آمریکا حمله نکنید، هرچه می‌خواهید بگویید!
۲۹۳	تصاویر و اسناد
۳۲۳	منابع

مقدمه

در جلد اول «من تقی زاده هستم»، حوادث و وقایع مربوط به دوران مشروع مبارزات مشروطه خواهی تا کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ بررسی و ذیل این وقایع، نقش سید حسن تقی زاده مشخص و مطرح گردید. در این جلد، وقایع مربوط به کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ به بعد یعنی دوره پهلوی اول و پهلوی دوم تا سال ۱۳۴۸ که تقی زاده زنده بود، بررسی شده است.

لازم به تذکر است که هدف این مجموعه، روایت تاریخ معاصر ایران است از زبان کسی که نزدیک به هشتاد سال در این تاریخ ایفای نقش کرده و حدود ۹۲ سال در آن زیسته است. هدف دیگری که از این مجموعه حاصل می شود شناخت شخصیت، تفکر و اقدامات یکی از بزرگان رجال سیاسی مدعی آزادی خواهی و روشنفکری یعنی سید حسن تقی زاده است. اگرچه این دو هدف در شخصیت تقی زاده درهم تنیده اند لیکن هدف اساسی و اصلی، باز شناخت تاریخ معاصر ایران با روش روایت گری است و طبعاً شناخت عناصر مدعی ترقی خواهی و پیشرفت براساس نسخه غربی، هم ذیل آن حاصل خواهد شد.

ضرورت دارد به دو سه نکته اشاره شود که تفاوت هایی را بین جلد اول و دوم این مجموعه ایجاد نموده است: نکته اول آنکه تقی زاده در دوران مبارزات مشروطه، جوانی بود پُر شور و پُر تحرک و لذا در اکثر حوادث این دوره صاحب نقش و تأثیر است و بر همین اساس، خود او در خاطراتش بیش تر به این دوره پرداخته و کمتر حادثه و واقعه ای است که به آن نپرداخته باشد به همین خاطر استنادات از خاطرات خود او تا حدود زیادی کفایت

روایت‌گری این دوره را می‌کند. در کنار حضور پُرننگ و دائمی تقی‌زاده بایستی به حضور دیگر همفکران او اشاره داشت که آنها نیز صاحب قلم بوده و خاطرات خود را نگاشته‌اند که از آنها به‌عنوان تکمیل روایت‌های تقی‌زاده استفاده شده یا در جاهای معدودی که تقی‌زاده روایتی ندارد از روایت آنها سود جست. اما در دوره بعدی یعنی حضور تقی‌زاده در دوران پهلوی‌ها، از آن شور و تحرک چندان خبری نیست که دو دلیل عمده‌ای برای آن می‌توان ذکر کرد. یکی سلطه دیکتاتوری پهلوی که امکان حضور بی‌محابا و پُر تحرک را از او سلب کرده بود و دیگری محافظه‌کاری شدید تقی‌زاده که از دوران جوانی و خامی و به قول خودش «تندروی» خارج شده بود و با حساب و کتاب و تأمل بیش‌تری در قضایا شرکت می‌کرد. به همین خاطر در خاطرات تقی‌زاده در این دوران، حوادث و رخدادهای زیادی را شاهدیم که از آنها و نقش خودش یادی نکرده یا خیلی گذرا اشاره داشته است و لذا ناگزیر می‌بایستی از روایت‌های دیگران برای پوشش دادن حوادث مهم این دوره استفاده بیش‌تری داشت.

نکته دوم اینکه، تقی‌زاده در دوره اول یعنی مبارزات مشروطه، چون در جبهه مخالف نظام مستقر یعنی قاجاریه قرار داشت لذا هر رخداد ولو کوچک که می‌توانست به موضوعی برای ابراز مخالفت و ضدیت با قاجاریه مورد استفاده قرار گیرد، مدنظر او قرار می‌گرفت و هیچ‌گونه چشم‌پوشی و سرپوش گذاشتن بر وقایع از او دیده نمی‌شود. درحالی که تقی‌زاده در دوره پهلوی‌ها، در کنار حکومت و موافق اقدامات آنان قرار گرفته بود و تلاش کم و بیش واسعی بر پوشاندن و سرپوش گذاشتن بر خطاها و اشتباهات و انحرافات آنان داشت و از این رهگذر توجیهات او بسیار زیاد شده و لازم می‌آید که با نقل‌های دیگران که در همین دوره روایت‌گری کرده‌اند این توجیهات بازشناسی و راستی‌آزمایی شوند و لذا نقل روایات دیگران یا روایت‌های تاریخی در این دوره بیش‌تر شده است.

اشاره به این مسئله لازم است که هر جا تقی‌زاده روایتی از حوادث داشته است، آن را در صدر حادثه آورده‌ایم و انتهای آن را با شماره زیرنویس مشخص کرده‌ایم و هر جا نیاز به نقلی روایت دیگران بوده آن را داخل « » آورده‌ایم که نقل‌ها از هم متمایز و کاملاً مستند

باشند. بر همین مبنا در روایت‌های تقی‌زاده کلماتی دیده می‌شود که از لحاظ نگارش متفاوت با رسم‌الخط آنها در روایت دیگران است که آنها را تغییر نداده‌ایم مثل کلمات «طهران»، «برلن»، «لکوموتیف». البته خود تقی‌زاده در روایت‌های نزدیک به آخر عمر خود همین کلمات و مشابه آنها را با رسم‌الخط جدید نوشته است که ما برای حفظ سندیت کار، تغییری در آنها به‌عنوان یک‌دست شدن متن نداده‌ایم. در پایان هر موضوعی، با طرح چند سؤال، توجه مخاطبان را به رفتار تقی‌زاده در آن موضوع و مقایسه آن با مواضع گذشته او و تناقض‌های آن با منافع ملی جلب کرده‌ایم.

ساختار جلد دوم «من تقی‌زاده هستم»

روایت‌های سیدحسن تقی‌زاده در این دوره را در سه مقطع مشخص، فصل‌بندی کرده‌ایم. فصل اول اختصاص دارد به زمانی که او بعد از صدور فتوای فساد مسلک سیاسی‌اش از سوی مراجع نجف مجبور شد ایران را ترک کند و تا زمان بازگشتش به ایران که بعد از کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ یعنی در ۳۰ مرداد ۱۳۰۳ بود، در اروپا اقامت داشته است. در این مدت حدود ۱۴ سال، به دلیل دور بودن از حوادث ایران و فعالیت‌های محدود او در مسائل فرهنگی و سیاسی، چندان بازتاب در خاطرات او و روایت‌های دیگران نداشته و اقدامات ثبت شده نیز غالباً فاقد تاریخ مشخص به روز و ماه و سال می‌باشند. لذا از لحاظ حجم و نیز جزئیات، اطلاعات زیادی یافت نشده و بیشتر کلیات تلاش‌های تقی‌زاده و یا روایت تاریخ معاصر ایران در فعالیت‌ها و خاطرات او ثبت شده است.

فصل دوم روایت‌های تقی‌زاده، اختصاص دارد به زمان بازگشت او به ایران در سال ۱۳۰۳، خروج مجددش از ایران در تاریخ ۱۵ دی ۱۳۱۲ و اقامت او در اروپا تا بازگشت مجددش به ایران بعد از جنگ جهانی دوم یعنی ۱۱ مرداد ۱۳۲۶. در واقع این فصل شامل دو بخش خواهد بود. بخش اول روایت‌های رخدادها و حضور تقی‌زاده در آنها در طول حدود ۹ سال که از قبل از انقراض قاجاریه و تشکیل سلسله پهلوی و دوره سلطنت استبدادی رضاشاه شروع می‌شود و تقی‌زاده مسئولیت‌های مختلفی بر عهده گرفته و چالش‌هایی داشته است. بخش دوم همچون فصل اول به دلیل اقامت مجدد طولانی ۱۴

ساله او در اروپا و دور بودن از قضایای ایران و تحولات بعد از فرار رضاشاه، بازتاب کمتری در روایت‌های تقی زاده داشته است اما با روایت‌های دیگران خلأهای آن تا حدودی جبران گردیده است.

فصل سوم مربوط است به حضور سید حسن تقی زاده در ایران از سال ۱۳۲۶ تا مرگ او در سال ۱۳۴۸ یعنی حدود ۲۲ سال که در دوران سلطنت پهلوی دوم، مسئولیت‌های مختلفی بر عهده گرفته و تلاش‌های سیاسی و فرهنگی متعددی داشته است. این دوره از حضور تقی زاده و روایت‌های او با روایت‌های همفکران و مورخان و نیز گزارش‌های سازمان اطلاعات و امنیت کشور تکمیل شده است. در این دوره وقایع مهمی چون نهضت ملی شدن صنعت نفت، کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، تشکیل ساواک، مجلس مؤسسان دوم و تغییرات در قانون اساسی برای دادن اختیار انحلال مجلسین به شاه، رویداد ۱۵ خرداد ۴۲ و دستگیری امام خمینی، تصویب کاپیتولاسیون، ترور هژیر و رزم آرا، ارتباط گسترده با آمریکا و تبعید امام خمینی دیده می‌شود.

امید است با توضیحاتی که داده شد، این جلد از کتاب «من تقی زاده هشتم» مقبول افتد و دو هدف پژوهش و تألیف این مجموعه، تحقق یافته باشد کاستی‌های آن را قطعاً با نظرات محققان خوانندگان و اندیشمندان تاریخ کشور، برطرف خواهیم ساخت. این جلد از کتاب «من تقی زاده هشتم» توسط گروه تحقیق مؤسسه، پژوهش و تألیف شده است.

مؤسسه فرهنگی هنری قدر ولایت